

LAWPEDIA

Τομέας Ευρωπαϊκού Δικαίου
Μελέτη του
Ευρωσκεπτικισμού

Στέλλα Σταθεροπούλου
Δήμητρα Καπρούλια
Κωνσταντίνος Κοσμόπουλος
Χριστίνα Γούρα
Μαρία Ελένη Ξηροκώστα

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΕΣ:
Αθηνά Θεολόγου
Έλενα Χρυσάφη
Άρτεμις Καζάκου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Ιστορικό Υπόβαθρο, σελ. 3-4
2. Ο Ορισμός, σελ. 4
3. Η περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου, σελ. 4-5
 - 3.1. Οικονομία/ Αλιεία, σελ. 5-6
 - 3.2. Νομοθετική Ελευθερία, σελ. 6
 - 3.3. Το δημοψήφισμα του 2016, σελ. 6-7
4. Η περίπτωση της Πολωνίας, σελ. 7-8
5. Η περίπτωση της Αυστρίας, σελ. 8-9
6. Η αντιμετώπιση του Ευρωσκεπτικισμού από τα όργανα της Ε.Ε., σελ. 9-12
7. Η περίπτωση της Γαλλίας, σελ. 12
 - 7.1. Άμυνα και Προστασία, σελ. 12-13
8. Συμπέρασμα, σελ. 13

1. Ιστορικό Υπόβαθρο

Το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου στις 8 Μαΐου 1945, βρίσκει τις συμμετέχουσες χώρες του “ευρωπαϊκού τόξου», όπως τις γνωρίζουμε σήμερα, εξαθλιωμένες, μετρώντας τεράστιο αριθμό απωλειών και αντιμέτωπες με μία νέα μεταπολεμική πραγματικότητα. Με στόχο λοιπόν την αποκλιμάκωση της εντάσεως που γεννήθηκε ως απότοκος του πολέμου και επιδιώκοντας το τέλος μιας ανώφελης αιματοχυσίας, οι «ευρωπαίοι» πολιτικοί εκκινούν τη διαδικασία οικοδόμησης της γνωστής ως και σήμερα Ε.Ε. Πρόκειται για μια χρονοβόρο διαδικασία με αφετηρία τη δημιουργία του NATO στις 4 Απριλίου 1949 και την ίδρυση του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 5 Μαΐου του ίδιου έτους, ώστε να λάβει μετά από χρόνια την τελική της μορφή. Πρώτη συνθήκη που σηματοδοτεί τη νέα αυτή μεταπολεμική περίοδο συνεργασίας αποτελεί αυτή για την κοινή διαχείριση της Βιομηχανίας Άνθρακα και Χάλυβα. Με τον τρόπο αυτό, καμία χώρα δεν μπορεί να κατασκευάσει πολεμικά όπλα και να στραφεί εναντίον των άλλων, όπως συνέβη στο παρελθόν. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα ιδρύεται το 1952. Ακολούθησαν η υπογραφή της συνθήκης της Ρώμης και η γέννηση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η δεκαετία του 1960 έχει συνδεθεί με την οικονομική ανάπτυξη ως απόρροια της Δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών και την υιοθέτηση της πρώτης Κοινής Γεωργικής Πολιτικής. Με το τέλος της δεκαετίας του '60, η δεκαετία του '70 εμφανίζεται το ίδιο υποσχόμενη εάν όχι περισσότερο, καθώς η προσχώρηση νέων χωρών στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα και η εξάπλωση της δημοκρατίας, που οδηγεί στην ανατροπή δικτατορικών καθεστώτων, καλλιεργεί ένα κλίμα διεύρυνσης της ευρωπαϊκής συνεργασίας, παρά τα προβλήματα που παρουσιάζονται. Το 1980 έως και το 1989, η Ευρώπη αλλάζει πρόσωπο ενώ ο κομμουνισμός καταρρέει. Η Ελλάδα, η Ισπανία και η Πορτογαλία προσχωρούν στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και η Ευρώπη οδεύει προς μια ενιαία αγορά ενώ εγκαινιάζεται το πανεπιστημιακό πρόγραμμα Erasmus. Το πλάνο της ενιαίας αγοράς παίρνει σάρκα και οστά τη δεκαετία του '90 περιλαμβάνοντας τις εξής «4 ελευθερίες»: ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων και αποτελεί περίοδο κατά την οποία υπογράφονται 2 Συνθήκες — η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Συνθήκη του Μάαστριχτ) το 1993 και η Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1999. Η Αυστρία, η Φινλανδία και η Σουηδία προσχώρησαν στην ΕΕ το 1995, ενώ ένα μικρό χωριό στο Λουξεμβούργο δίνει το όνομά του στη συμφωνία του Σένγκεν, η οποία θα επιτρέψει σταδιακά στους πολίτες να ταξιδεύουν σε μεγάλα τμήματα της ΕΕ χωρίς ελέγχους διαβατηρίων. Από το 2000 και έπειτα, η διεύρυνση συνεχίζεται με την ενσωμάτωση όλο και περισσότερων χωρών, με το ευρώ να αποτελεί το βασικό νόμισμα πολλών από αυτών, και με την υπογραφή δύο συνθηκών

ιδιάζουσας σημασίας, ήτοι της Συνθήκης της Νίκαιας το 2001 και της Λισαβόνας το 2007. Από το έτος 2008 έως και σήμερα η Ευρώπη βιώνει μια πρωτοφανή χρηματοοικονομική κρίση αντιμετωπίζοντας ταυτόχρονα το διαρκώς αυξανόμενο ποσό αιτούντων ασύλου και την ανησυχία του κοινού για την κλιματική αλλαγή.

Το σύνολο των ανωτέρω αποτελεί μία σύντομη περιγραφή του τρόπου και του σκοπού για τον οποίο δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση, την οποία ο Ουίνστον Τσόρτσιλ είχε οραματιστεί έχοντας ως πρότυπο τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι το οικοδόμημα ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες των κρατών-μελών του. Ο τρόπος άλλωστε με τον οποίο λειτούργησε και λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση, έφερε στο προσκήνιο, πριν από σαράντα περίπου έτη, ένα νεοσύστατο για τα δεδομένα της εποχής όρο, αυτό του Ευρωσκεπτικισμού.

2. Ο Ορισμός

Ο όρος Ευρωσκεπτικισμός πρωτοεμφανίστηκε στις 11 Νοεμβρίου του 1985 στη βρετανική εφημερίδα "THE TIMES" για να περιγράψει τη σκεπτικιστική στάση απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις πολιτικές της, όρος ελαστικότερος από αυτούς της ευρώ-φοβίας ή του αντιευρωπαϊσμού. Παρόλα αυτά, ο όρος απέκτησε αναγνωρισιμότητα ύστερα από το διάσημο λόγο (BRUGES SPEECH) της Βρετανίδας Πρωθυπουργού Μάργκαρετ Θάτσερ στις 20 Σεπτεμβρίου του 1988.

Σύμφωνα με τους Szczerbiak και Taggart, ο ορισμός δεν αντανακλά καθολικά τη στάση και των 25 κρατών μελών απέναντι στην ένωση. Για το λόγο αυτό προχώρησαν σε μία διμερή διάκριση του ευρωσκεπτικισμού σε hard και soft.

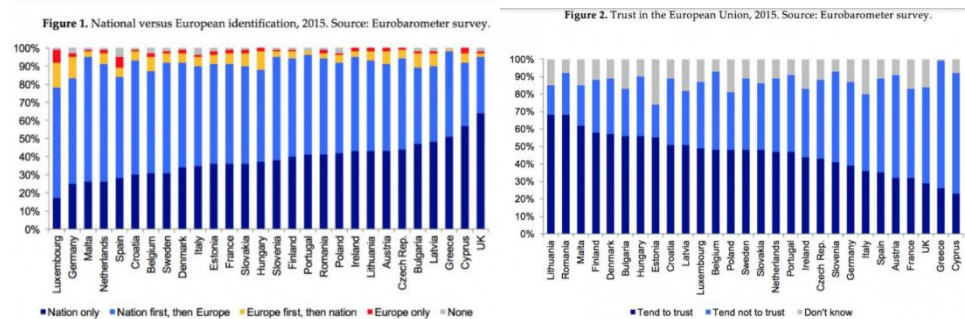
Ο όρος παρουσιάζει έτσι μία διακύμανση ανάμεσα σε εκείνους, που αντιτίθενται σε θεσμικά όργανα και πολιτικές της Ε.Ε., επιδιώκοντας τον ανασχηματισμό της μέσω μεταρρυθμίσεων (soft) και σε εκείνους, που αντιτίθενται στην ένταξη όσο και στην παραμονή σε αυτή, υιοθετώντας πολιτικές, που έρχονται σε αντίθεση με τον ευρωπαϊκό σχεδιασμό του εγχειρήματος της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η διάκριση αυτή δεν αντιπροσωπεύει, λοιπόν, διαφορετικούς βαθμούς του φαινομένου, αλλά δύο θεμελιωδώς διαφορετικές στάσεις απέναντι στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα.

3. Η περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου

Στις αρχές της δεκαετίας του 1960 το Ηνωμένο Βασίλειο υπέβαλε για πρώτη φορά αίτηση ένταξης στην ΕΟΚ. Η απόφαση αυτή προκάλεσε το διχασμό του βρετανικού λαού δημιουργώντας δύο ρεύματα. Από τη μία πλευρά, προσωπικότητες από διάφορους

επαγγελματικού χώρους σαν τον Ian Nairn τάχθηκαν υπέρ της ένταξης στην ΕΟΚ. Στον αντίποδα, πολιτικοί, όπως ο ο Hugh Gaitskell και η Margaret Thatcher, αποδοκίμασαν τη συγκέντρωση της εξουσίας σε ένα ευρωπαϊκό συγκρότημα. Ακόμα και ο πρωθυπουργός Τζον Μέιτζορ, αν και χαρακτηριζόμενος ως φιλοευρωπαίος, σε συνομιλία του με την Γερμανό Καγκελάριο Χέλμουτ Κολ το 1991, δήλωσε ότι «οι Βρετανοί είναι εξ ιδιοσυγκρασίας οι λιγότερο Ευρωπαίοι από τις υπόλοιπες χώρες της Κοινότητας».

Έτσι, η επιφυλακτική στάση του Ηνωμένου Βασιλείου απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις πολιτικές της αποδεικνύεται και από τα κάτωθι γραφήματα:

Οι ισχυρισμοί που υποστήριξαν την έξοδο

Οι ισχυρισμοί που προβλήθηκαν και θεμελίωσαν το αίτημα της εξόδου από την Ε.Ε, έθιξαν ζητήματα που απασχολούσαν άμεσα το λαό και έθεταν στο προσκήνιο σημαντικούς τομείς, σύμφωνα με τους πολιτικούς υποστηρικτές της αποχώρησης.

3.1. Οικονομία/Αλιεία

Όσον αφορά τον τομέα της οικονομίας, στο στόχαστρο βρέθηκε η δαπανηρή οικονομική συμμετοχή του Ηνωμένου Βασιλείου στον προϋπολογισμό της Ε.Ε, συνεισφορά που υπολογίζεται περίπου σε 13 δισεκατομμύρια λίρες. Επιπροσθέτως, η Βρετανία αντιμετώπισε ανεπάρκεια σε σχέση με μία εκ των βασικών πλουτοπαραγωγικών πηγών της, την αλιεία. Πριν από την ένταξη στην ΕΟΚ το 1973, ο στόλος του Ηνωμένου Βασιλείου βρισκόταν υπό συνεχή ανάπτυξη, υποβοηθώντας ταυτόχρονα την τοπική κοινωνία και οικονομία αρκετών παραθαλάσσιων πόλεων. Στα χρόνια που ακολούθησαν, η πτωτική τάση της βιομηχανίας ανέδειξε ένα πρόβλημα το οποίο και αποδόθηκε στους χειρισμούς της Ευρωπαϊκή Ένωση. Εξαιτίας αυτών των γεγονότων, ισχυροποιήθηκε η θέση, που ήθελε το Ηνωμένο Βασίλειο να

επανακτήσει τον έλεγχο των χρημάτων του, να θέσει τους δικούς του κανόνες στην βιομηχανία της αλιείας, να επιδιώξει ανεξάρτητη εμπορική πολιτική, και να διαπραγματευτεί νέες επωφελέστερες εμπορικές συμφωνίες.

3.2 Νομοθετική ελευθερία

Το μεταναστευτικό πρόβλημα αποτελεί επίσης έναν παράγοντα που οδήγησε τους Βρετανούς πολίτες να ταχθούν υπέρ της αποχώρησης από την ΕΕ. Σύμφωνα με έρευνα του Μεταναστευτικού Παρατηρητηρίου της Ευρώπης οι Βρετανοί διαχρονικά απαιτούν τη μείωση των μεταναστευτικών ροών και θεωρούν υπεύθυνα για την κακή διαχείριση του ζητήματος την ΕΕ, η οποία αναλαμβάνει ολοένα αυξανόμενες αρμοδιότητες επί του προβλήματος. Αυτό αποδίδεται στον επεμβατικό χαρακτήρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη νομοπαρασκευαστική εργασία του εθνικού νομοθέτη και στην όλο και αυξανόμενη συγκέντρωση εξουσίας και αρμοδιοτήτων στην «κεντρική γραφειοκρατία της ΕΕ στις Βρυξέλλες», απόρροια των Συνθηκών που έχουν υπογραφεί.

3.3. Το Δημοψήφισμα του 2016

Στις 29 Μαΐου του 2016, διενεργήθηκε δημοψήφισμα, που έθετε το ερώτημα της παραμονής ή της εξόδου της Μεγάλης Βρετανίας από την Ε.Ε. Ψήφισαν περισσότεροι από 33 εκατομμύρια πολίτες με τη συμμετοχή να φτάνει στο 72%. Το τελικό αποτέλεσμα κατέδειξε ότι επικρατέστερη είναι η άποψη υπέρ της αποχώρησης με ποσοστό 52% έναντι 48%.

Οι παράγοντες που οδήγησαν σε αυτήν την επιλογή ποικίλλουν. Απο τη μια πλευρά, το αποτέλεσμα δύναται να αποδοθεί στις προπαγανδιστικές δηλώσεις και δημαγωγικές συμπεριφορές τόσο ορισμένων πολιτικών παρατάξεων όσο και των μέσων ενημέρωσης. Από την άλλη πλευρά, κάποιιοι υποστηρίζουν ότι η επιλογή των ψηφοφόρων επηρεάστηκε από την οικονομική πραγματικότητα της βρετανικής κοινωνίας και την επιβολή μέτρων λιτότητας που λειτούργησαν ως αφορμή για να κατηγορηθεί η ΕΕ. Τέλος, υποστηρίζεται ακόμη, ότι η έλλειψη προσαρμοστικότητας ορισμένων κοινωνικών ομάδων στις ανάγκες της παγκοσμιοποίησης, και η προσκόλληση σε πιο συντηρητικές αρχές, επηρέασαν την έκβαση του αποτελέσματος. Το αποτέλεσμα πάντως του δημοψηφίσματος και η επιτευχθείσα συμφωνία εξόδου, επέφερε ριζικές αλλαγές στις σχέσεις του Η. Βασιλείου με την Ε.Ε, μερικές εκ των οποίων μπορούν να παρατηρηθούν στις ακόλουθες εικόνες.

EU-UK RELATIONS:**Big changes compared to benefits of EU membership**

CHECKLIST	EU-UK Trade and Cooperation Agreement	EU Member State	CHECKLIST	EU-UK Trade and Cooperation Agreement	EU Member State
 FREE MOVEMENT OF PEOPLE			 TRADE IN SERVICES		
▶ Removal of border checks	✗	✓	▶ Financial services passport	✗	✓
▶ Pet passports	✗	✓	▶ Easy recognition of professional qualifications	✗	✓
▶ Visa-free travel (90 days in a 180-day period)	✓	✓	 AIR TRANSPORT		
▶ Visa-free travel (beyond 90 days)	✗	✓	▶ Single aviation area, full freedoms	✗	✓
▶ Right to work, study, live in another EU country	○	✓	▶ Bilateral 5 th freedoms for extra-EU air cargo	○	✓
▶ Removal of roaming charges	✗	✓	 ROAD TRANSPORT		
 TRADE IN GOODS			▶ Single internal transport market for hauliers	✗	✓
▶ Frictionless trade	✗	✓	▶ Cross-trade operations	○	✓
▶ Zero tariffs or quotas	✓	✓	 ENERGY		
▶ Zero customs formalities	○	✓	▶ Single internal energy market	✗	✓
▶ Zero SPS checks	✗	✓	▶ Energy trading platforms	○	✓
▶ Zero rules of origin procedures	○	✓	 EU PROGRAMMES		
▶ Fisheries agreement	○	✓	▶ Access to Erasmus	✗	✓
▶ Benefit from the EU's international agreements	✗	✓	▶ Access to NextGenerationEU SURE	✗	✓
			▶ Galileo encrypted military signal	✗	✓
			▶ Access to Horizon Europe	○	✓

○ Specific conditions related to EU-UK Trade and Cooperation Agreement

○ Specific conditions related to EU-UK Trade and Cooperation Agreement

4. Η περίπτωση της Πολωνίας

Ενώ αρχικά το Πολωνικό κράτος αποτέλεσε ένα από τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα Δημοκρατικού Μετασχηματισμού, το δυσχερές ιστορικό του παρελθόν λόγω του διαμελισμού του και της απόκτησης της ανεξαρτησίας του μόλις το 1919, προκαλεί προβλήματα σε σχέση με τη διαμόρφωση της εθνικής του ταυτότητας. Τα προβλήματα αυτά έρχεται να ενισχύσει η προσάρτηση του στην ΕΕ και η παρείσφρηση στις εσωτερικές του υποθέσεις του οράματος της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Ως εκ τούτου, οι πολωνικές κυβερνητικές αρχές, με πρωταγωνιστή το κόμμα “Νόμος και Δικαιοσύνη” υιοθετούν όλο και περισσότερο εθνικιστικές τάσεις και κατ’ επέκταση στρέφονται ενάντια στο έργο και τις αξίες της Ένωσης. Το προφίλ του κυβερνητικού κόμματος είναι άμεσα συνδεδεμένο με το προφίλ των Πολωνών ψηφοφόρων. Στην έρευνα του Global attitudes το 2019, μόλις το 63% των ερωτηθέντων θεωρεί σημαντικές τις τακτικές εκλογές με παραπάνω από ένα κόμμα ως επιλογή, το 57% την ελεύθερη λειτουργία των οργανισμών ανθρωπίνων δικαιωμάτων χωρίς κρατικές παρεμβάσεις και το 49% την ακώλυτη λειτουργία των κομμάτων της αντιπολίτευσης.

Στόχος της Πολωνίας ήταν και είναι η δημιουργία ενός κράτους αυτόνομου, αυτόνομους και εθνικά ομοιογενούς. Με βάση τη ρητορική του κυβερνώντος κόμματος η δημιουργία ενός

ισχυρού και ενωμένου πολωνικού έθνους παρακωλύεται από πολλούς παράγοντες όπως τις προσφυγικές ροές, την διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων και την ένταξη της Πολωνίας στην Ευρωζώνη. Ωστόσο, τα παραπάνω έρχονται σε άμεση αντίθεση τόσο με τους Ευρωπαϊκούς νόμους όσο και με τις αξίες και τα ιδανικά που προάγει η Ένωση. Χαρακτηριστικά παραδείγματα ευρωσκεπτικισμού που επιβεβαιώνουν την αντίθεση αυτή είναι η διακήρυξη των λεγόμενων “LGBTQI+ free zones”, η εφαρμογή τακτικών “pushback” αναφορικά με την προσφυγική κρίση, και η άρνηση της υιοθέτησης κοινού νομίσματος με την ένωση.

5. Η περίπτωση της Αυστρίας

Η Δημοκρατία της Αυστρίας ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 1995, θεωρείται από τις πιο ανεπτυγμένες οικονομικά και σταθερές γεωπολιτικά χώρες. Όπως και στον υπόλοιπο ευρωπαϊκό κόσμο, έτσι και στην Αυστρία, η ανάπτυξη του ευρωσκεπτικισμού συνδέεται άρρηκτα με την ευρωπαϊκή κρίση και με την άνοδο της ακροδεξιάς στο πολιτικό σκηνικό.

Παραδοσιακά, το αυστριακό κυβερνών σχήμα είναι αποτέλεσμα του συνασπισμού των δύο μεγαλύτερων και παλαιότερων κομμάτων τους Σοσιαλδημοκράτες και το Λαϊκό Κόμμα, με τη πολιτική γραμμή των κομμάτων αυτών να είναι ανέκαθεν φιλοευρωπαϊκή. Στην περίοδο, όμως, της έντονης οικονομικής και πολιτισμικής κρίσης των προηγούμενων ετών, ο συνασπισμός έχασε σε μεγάλο βαθμό την εμπιστοσύνη των πολιτών. Αυτό συνέβη ακριβώς λόγω των φιλοευρωπαϊκών του θέσεων, σε μια εποχή όπου η Ευρώπη αντιπροσώπευε για τους αυστριακούς μέτρα λιτότητας και εισροή μεταναστευτικών ροών ως απόρροια της ανθρωπιστικής κρίσης στην Συρία.

Έτσι, οι πολίτες στράφηκαν στην ακροδεξιά ιδεολογία που πολιτικά αντιπροσωπεύει το “Κόμμα της Ελευθερίας”. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της μεταβολής των δεδομένων στο αυστριακό πολιτικό σκηνικό είναι το αποτέλεσμα των προεδρικών εκλογών του 2016. Νικητής αναδείχθηκε ο Alexander Van de Bellen, που προήλθε από “Πράσινο Κόμμα”. Αυτή είναι η πρώτη φορά μετά από την μεταπολεμική κρατική ανασύσταση της χώρας, όπου κανένας υποψήφιος από τα κυρίαρχα κόμματα δεν πέρασε στον δεύτερο γύρο των εκλογών. Αυτό καταδεικνύει την απώλεια εμπιστοσύνης των αυστριακών πολιτών στα μεγάλα κόμματα της χώρας. Ο υποψήφιος του “Κόμματος της Ελευθερίας”, Norbert Hofer, συγκέντρωσε, περίπου, το 46% των ψήφων. Ο Hofer θεωρούνταν το φαβορί και η ήττα του αποτέλεσε μεγάλο πλήγμα για το κόμμα.

Ενδεικτικό της επιρροής του κόμματος στη πολιτική ζωή της χώρας είναι η πρόταση του επικεφαλής του, Strache, για τη συμμετοχής της Αυστρίας στην ομάδα του Βίσεγκραντ, μια ομάδα ευρωσκεπτικιστών κρατών-μελών που αποτελείται από την Ουγγαρία, την Πολωνία και τη Σλοβακία.

Το "Κόμμα της Ελευθερίας" και η ιδεολογία που προσβέει δεν είναι ένα καινούργιο φαινόμενο στο πολιτικό σκηνικό τόσο στα πλαίσια της Αυστρίας, όσο και γενικότερα στον ευρωπαϊκό χώρο. Το 2000 το ακροδεξιό κόμμα, με ηγέτη τον Γκλιόργκ Χάιντερ συγκέντρωσε το 27% του συνόλου των ψήφων στις εκλογές, με αποτέλεσμα τη συμμετοχή του στη διακυβέρνηση της χώρας μαζί με την παράταξη "Αυστριακό Κόμμα των Ανθρώπων". Η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιδρώντας σε αυτή τη πολιτική εξέλιξη, επέβαλε έμμεσους περιορισμούς στη χώρα, χωρίς να έχει προηγηθεί κάποιο περιστατικό παραβίασης του ευρωπαϊκού πλαισίου. Το αποτέλεσμα, όμως, ήταν η ενίσχυση της υποστήριξης του κόμματος από τους πολίτες της Αυστρίας και η συνεπαγόμενη σταδιακή αύξηση της επιρροής του στον αυστριακό χώρο.

6. Η αντιμετώπιση του Ευρωσκεπτικισμού από τα όργανα της ΕΕ

Η διαφοροποίηση της Ένωσης σε σχέση με οποιονδήποτε άλλο υπερεθνικό οργανισμό έως σήμερα εδράζεται πρωταρχικώς στις αρχές που διέπουν τη δράση και τη λειτουργία της. Οι ιδρυτικές συνθήκες της Ένωσης χαρακτηρίζονται ως διεθνείς συμφωνίες ενοποίησης, οι οποίες προέβλεψαν τη μεταβίβαση στην Ένωση κυριαρχικών δικαιωμάτων των κρατών-μελών της, ώστε να επιτευχθεί εναργέστερα η ομοιόμορφη εφαρμογή των ενωσιακών κανόνων και να διασφαλιστεί η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των Ευρωπαίων πολιτών. Η υποχρεωτική, δε, δικαιοδοσία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης λειτουργεί προς επίρρωση αυτών ακριβώς των σκοπών, δεσμεύοντας τα κράτη, δίχως να υφίσταται ζήτημα αμοιβαιότητας. Η εκπλήρωση των υποχρεώσεων των κρατών μελών, τις οποίες ανέλαβαν με την προσχώρηση στην Ένωση, δε δύναται να ανασταλεί ή να παύσει υπό την επίκληση της αρχής της αμοιβαιότητας. Κάθε κράτος έχει αυτοτελείς και ανεξάρτητες υποχρεώσεις προς την Ένωση, χωρίς να δίνεται η δυνατότητα μονομερούς παρέκκλισης κατά το δοκούν από το εκάστοτε κράτος, αν κάποιο άλλο κράτος ή τα όργανα της Ένωσης δεν εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους.

Το φαινόμενο του ευρωσκεπτικισμού εμφανίστηκε τα τελευταία χρόνια εντονότερο, ιδίως εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, που κορυφώθηκε τα έτη 2013-2017 και της ανθρωπιστικής

κρίσης του 2015-2018 με την έξαρση των μεταναστευτικών ροών προς τον ευρωπαϊκό χώρο. Οστόσο, μία μακρά πορεία ευρωπαϊκών δράσεων και ενότητας δεν δύναται να επισκιασθεί από κοινωνικές και οικονομικές αναταραχές, που ανάγονται και σε άλλες αιτίες εκτός της ευρωπαϊκής επιρροής.

Η έννοια της δημοκρατίας αποτυπώθηκε με την πάροδο του χρόνου στη δράση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο και αποτελείται από τους αντιπροσώπους των πολιτών της Ένωσης. Τα μέλη του εκλέγονται με άμεση, καθολική και ελεύθερη ψηφοφορία από τους πολίτες, ενισχύοντας τη νομιμοποίηση της Ένωσης. Πλέον έχει ενισχυμένες αρμοδιότητες για καίρια ζητήματα αναφορικά με τον τομέα της εσωτερικής ασφάλειας και δικαιοσύνης, ενώ αποτελεί το συννομοθέτη της Ένωσης για τα περισσότερα ζητήματα με το Συμβούλιο των Υπουργών. Επειδή, ωστόσο, δεν αρκούσε για τη νομιμότητα της δράσης της Ένωσης η λειτουργία ενός δημοκρατικού οργάνου, προβλέφθηκε η λειτουργία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποτελείται από τους αρχηγούς των κρατών μελών, οι οποίοι και αποφασίζουν κατά το άρθρο 15 παράγραφος 4 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης με συναίνεση, καταλήγοντας σε συμβιβαστικές θέσεις.

Οι όποιες σκεπτικιστικές φωνές περί κυριαρχίας της Ένωσης έναντι των κρατών, λόγω της παραχώρησης κυριαρχικών δικαιωμάτων, σπάσαν, ειδικά μετά την απονομή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της δυνατότητας να αποφασίζει για την διαπίστωση της ύπαρξης σοβαρής και συστηματικής παράβασης των θεμελιωδών δημοκρατικών αρχών και αξιών της Ένωσης από κάποιο κράτος-μέλος. Οι σκεπτικιστικές αυτές αντιλήψεις τείνουν να υποβαθμίζουν το ρόλο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, λησμονώντας, πως με την εν λόγω απονεμηθείσα στο Συμβούλιο αρμοδιότητα, κατοχυρώνεται ένας αυτοτελής και ανεξάρτητος μηχανισμός προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, δίχως να απαιτείται εμπλοκή οποιουδήποτε άλλου οργάνου της Ένωσης. Παρότι η ΕΕ διέγραψε στα πρώτα στάδιά της μία αμιγώς οικονομική πορεία συνεργασίας, η ανάγκη προστασίας και εξασφάλισης των θεμελιωδών δικαιωμάτων έναντι αυταρχικών πρακτικών και κρατικών αυθαιρεσιών οδήγησε τα κράτη να της αναγνωρίσουν αρμοδιότητα και σε αυτά τα ζητήματα.

Η σημασία της λειτουργίας μίας ενιαίας και ενωμένης Ένωσης, η οποία συχνά αμφισβητείται από ευρωσκεπτικιστικές αντιλήψεις, αναδεικνύεται κυρίως μέσω της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών της Ένωσης, η οποία εμφανίζεται ενισχυμένη, με τη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων που

αποτελούν σημαντικά κείμενα υπέρτερης τυπικής ισχύος. Επιπροσθέτως, σε αυτά τα κείμενα προβλέπονται πρόσθετα δικαιώματα με θεμελιώδη χαρακτήρα και αφορούν τις οικονομικές ελευθερίες των προσώπων, οι οποίες δεν κατοχυρώνονται αναλυτικά σε άλλα διεθνή κείμενα. Φυσικά, η παρεχόμενη προστασία θα έμενε κενό γράμμα, αν δεν μπορούσε να επιληφθεί το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε να άρει τις συγκρούσεις προς την κατεύθυνση της ενοποίησης. Το Δικαστήριο, το οποίο απαρτίζεται υποχρεωτικά από ένα δικαστή κάθε κράτους μέλους, ελέγχει άμεσα, όχι μόνο τη δράση των κρατών μελών, αλλά και των ενωσιακών οργάνων.

Ο μηχανισμός προστασίας των δικαιωμάτων εντός της Ένωσης εξασφαλίζεται, όμως, και μέσω ενός συστήματος ελέγχου και επιβολής κυρώσεων (άρθρο 7 ΣΕΕ) προς κάθε κράτος, το οποίο παραβιάζει συστηματικά θεμελιώδεις δημοκρατικές αρχές και αξίες της Ένωσης. Ο μηχανισμός αυτός δεν απαιτεί τη συνδρομή δικαστικού οργάνου προς διαπίστωση της παράβασης. Αντίθετα, θεματοφύλακας των αξιών της Ένωσης είναι σε αυτήν την περίπτωση το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το οποίο λαμβάνει αποφάσεις με ειδική πλειοψηφία, ώστε να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή δημοκρατική νομιμοποίηση. Μάλιστα το εν λόγω άρθρο καθιερώνει ένα διπλό προστατευτικό μηχανισμό, παρέχοντας αποφασιστική αρμοδιότητα τόσο στο Συμβούλιο των Υπουργών, όσο και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να κινήσουν τη διαδικασία του άρθρου 7.

Την τήρηση των υποχρεώσεων των μελών της Ένωσης περαιτέρω διασφαλίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ένας εκ των βασικών της ρόλων είναι ο έλεγχος της τήρησης των Συνθηκών εκ μέρους των κρατών-μελών. Η Επιτροπή βρίσκεται σε διαρκή επαγρύπνηση ως προς την ύπαρξη τυχόν παραβάσεων των κρατών-μελών, ενώ έχει και δυνατότητα επιβολής κυρώσεων σε επιχειρήσεις, που παραβιάζουν διατάξεις του ενωσιακού δικαίου. Άλλωστε, η ευρωπαϊκή ενοποίηση δε θα μπορούσε να αποκτήσει υπόσταση, αν κάθε κράτος ήταν ελεύθερο να αποφασίσει αν θα εφαρμόσει τις ενωσιακές ρυθμίσεις και έτι περαιτέρω αν δεν υφίσταται συνέπειες για τις παραβάσεις των υποχρεώσεών του. Κατ' επέκταση, ακόμη και αν τεθεί εν αμφιβόλω η οικονομική πολιτική της Ένωσης ή εισακουστούν ευρωσκεπτικιστικές φωνές, η σημασία του ενωσιακού δικαίου για την εξασφάλιση της ειρήνης, της δημοκρατίας, του σεβασμού και της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων δε μπορεί να υποβιβαστεί. Η δεσμευτικότητα και η άμεση εφαρμογή των ενωσιακών κανόνων αποτρέπει τα κράτη από αυθαιρεσίες, ικανοποιεί τις θεμελιώδεις αξίες της δημοκρατίας και εξασφαλίζει ένα χώρο ασφάλειας και δικαιοσύνης στους πολίτες.

7. Η περίπτωση της Γαλλίας

Η Γαλλία έγινε και επίσημα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης την 1^η Ιανουαρίου του 1958. Το 1995 εισήχθη στην κοινότητα Σένγκεν, μία κοινότητα εντός της οποίας πρόσωπα και υπηρεσίες μπορούν να δραστηριοποιούνται αλλά και να ταξιδεύουν εντός των συντοριακών ορίων της Ένωσης χωρίς ελέγχους. Το 1999 έγινε και μέλος της Ευρωζώνης, στόχος της οποίας, μεταξύ άλλων, είναι η κοινή νομισματική πολιτική. Επιπλέον, η γαλλική πόλη Στρασβούργο, αποτελεί μία από τις τρεις επίσημα αναγνωρισμένες έδρες της Ένωσης.

Άξια αναφοράς είναι η δράση της Γαλλίας όσον αφορά την λειτουργία οργάνων και θεσμών της Ένωσης. Η Γαλλία απαριθμεί σήμερα 79 μέλη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Τακτικοί εκπρόσωποι της γαλλικής Κυβέρνησης συμμετέχουν στο Συμβούλιο των υπουργών το οποίο για 13 εξάμηνα άσκησε εκ περιτροπής την εξάμηνη προεδρία του. Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Γαλλία έχει αναλάβει το χαρτοφυλάκιο της εσωτερικής αγοράς. Καίριο ρόλο διαδραματίζει τόσο στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, όσο και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών. Εν συνόλω, η διαρκής επικοινωνία της χώρας με τα Όργανα της Ένωσης διασφαλίζεται μέσω της μόνιμης αντιπροσωπείας της, η οποία εδράζεται στις Βρυξέλλες.

Σε οικονομικό επίπεδο, η παρουσία της Γαλλίας είναι επίσης ισχυρή. Συγκεκριμένα, το εμπόριο εντός της Ένωσης αντιπροσωπεύει το 59% των γαλλικών εξαγωγών. Στον συνολικό προϋπολογισμό της Ένωσης, η Γαλλία φαίνεται να συνεισφέρει μεγαλύτερο πόσο επί των χρημάτων της γαλλικής οικονομίας (0,85%), από το ποσό που δαπανά η Ε.Ε. στην χώρα (0,61% επί της γαλλικής οικονομίας). Επιπλέον, η Γαλλία αποτελεί έναν από τους σημαντικούς χρηματοδότες για την υλοποίηση έργων μέσα στην Ένωση.

7.1 Άμυνα και προστασία

Η ασφάλεια και η άμυνα αποτελούν τα ορόσημα για την επίτευξη της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Απαραίτητη προϋπόθεση καθίσταται η στρατιωτική συνεργασία μεταξύ μελών-κρατών που έχουν συσπειρωθεί χάριν αυτού του σκοπού. Εφτά Ευρωπαϊκές χώρες (Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία, Ελλάδα, Πορτογαλία, Πολωνία), δημιούργησαν δύο άξονες, κατά μήκος των οποίων δύναται να επιτευχθεί το εγχείρημα.

Η Γαλλία ανήκει στον γαλλογερμανικό άξονα, με καίρια ουσιαστική και πολιτική σημασία, ζωτικής προτεραιότητας για αυτήν την ολοκλήρωση. Ο άξονας αυτός έχει στόχο την οικονομική ενίσχυση του εγχειρήματος. Η Γαλλία φαίνεται να ηγείται αυτού. Υποστηρίζει την

ύπαρξη απλών και καταρτισμένων στρατών, οι οποίοι δύνανται να παρέμβουν τόσο άμεσα όσο και αποτελεσματικά. Για αυτό και προχώρησε σε μείωση των ενόπλων δυνάμεών της, ενισχύοντας, όμως, τον τομέα της πληροφορίας και της κυβερνητικής ασφάλειας. Δίνοντας έμφαση στην έρευνα και την ανάπτυξη επιδιώκει την αποτελεσματικότερη λειτουργία του στρατού της. Η Γαλλία φαίνεται να δαπανά σημαντικά ποσά στην ενιαία άμυνά της, ύστερα από τις τρομοκρατικές επιθέσεις των ετών 2014 και 2015.

Στο πλαίσιο συνεργασίας μέσα στην Ένωση, η Γαλλία φαίνεται, επίσης, να ηγείται των περισσότερων αποστολών, αν και επί των πλείστων εικονικών. Συνεισφέρει σημαντικά ποσά στο έργο αυτό, συμμετέχοντας και διαδραματίζοντας ενεργό ρόλο στις δράσεις της PESCO. Ωστόσο, τίθεται ζήτημα ως προς τις οικονομικές εισφορές, γενικότερα των κρατών-μελών, με την Γαλλία να υποστηρίζει την δημιουργία ενός χρηματοδοτικού μηχανισμού ο οποίος θα ήταν αποτελεσματικότερος. Βέβαια, η Γαλλία δεν φαίνεται να συμφωνεί απόλυτα με τις ενέργειες της παραπάνω οργάνωσης, προασπίζοντας μια ελιτιστική οργάνωσή της και θέτοντας, ως προτεραιότητα συμμετοχής, την ισχύ και την οικονομική επιφάνεια των συμμετεχόντων.

8. Συμπέρασμα

Το φαινόμενο του ευρωσκεπτικισμού εμφανίστηκε τα τελευταία χρόνια εντονότερο, ιδίως εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, που κορυφώθηκε τα έτη 2013-2017 και της ανθρωπιστικής κρίσης του 2015-2018 με την έξαρση των μεταναστευτικών ροών προς τον ευρωπαϊκό χώρο. Ωστόσο, μία μακρά πορεία ευρωπαϊκών δράσεων και ενότητας δεν δύναται να επισκιασθεί από κοινωνικές και οικονομικές αναταραχές, που ανάγονται και σε άλλες αιτίες εκτός της ευρωπαϊκής επιρροής. Δεν είναι, άλλωστε, τυχαίο, πως από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης έως και σήμερα έχει επιτευχθεί ειρήνη και ενότητα στον ευρωπαϊκό χώρο, ενώ τα ίδια τα όργανα της Ένωσης έχουν αναπτύξει δράσεις ενισχυτικές των κρατών μελών της.